

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De vsura. Qu[a]estio 78.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

De peccato usurae quod committitur in mutuis, in quatuor articulos divisum.

D E inde considerandum est de peccato usurae, quod committitur in mutuis.

¶ Et circa hoc quaeruntur quatuor.

¶ Primo, utrum sit peccatum, accipere pecuniam in pretium pro pecunia mutuata: quod est accipere usuram?

¶ Secundo, utrum liceat pro eodem quamcumque utilitatem accipere, quasi in recompensationem mutui?

¶ Tertio, utrum aliquis restituere teneatur id quod de pecunia usuraria iusto lucro lucratus est?

¶ Quarto, utrum liceat accipere mutuo pecuniam sub usura?

ARTIC. I.

Utrum accipere usuram pro pecunia mutuata, sit peccatum?

A D primum sic proceditur. Videtur, quod accipere usuram pro pecunia mutuata, non sit peccatum. Nullus enim peccat ex hoc, quod sequitur exemplum Christi. Sed Dominus de seipso dicit, Luc. 19. Ego veniens cum usuris exegissem illam, scilicet pecuniam mutuata. Ergo non est peccatum accipere usuram pro mutuo pecuniae.

¶ 2 Præterea, Sicut dicitur in Psalm. 18. Lex Domini immaculata: quia scilicet peccatum prohibet. Sed in lege diuina conceditur aliqua usura: secundum illud Deuter. 23. Non fœnerabis fratri tuo ad usuram, pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, sed alieno. Et quod plus est, etiam in præmium reponitur pro lege seruata: secundum illud Deut. 28. Fœnerabis gentibus multis, & ipse à nullo fœnus accipies. Ergo accipere usuram non est peccatum.

¶ 3 Præterea, In rebus humanis determinatur iustitia per leges ciuiles. Sed secundum eas conceditur usuras accipere. Ergo videtur non esse illicitum.

¶ 4 Præ-

417

3. d. 37.
art. 6. Et
mal. 9. 2
art. 4. Et
quoli. 2
ar. 19. 6.
opus. 71.
c. 4. et 19
cl. 1. S.
sane de
usuris c.
1. de usuris.

¶ 4 Præterea, Prætermittere consilia non obligat ad peccatum. Sed Luca 6. inter alia consilia ponitur, Date mutuum, nihil inde sperantes. Ergo accipere usuram non est peccatum.

¶ 5 Præterea, Pretium accipere pro eo, quod quis facere non tenetur, non videtur esse secundum se peccatum. Sed non in quolibet casu tenetur pecuniam habens eam proximo mutuare. Ergo licet ei aliquando pro mutuo accipere pretium.

¶ 6 Præterea, Argentum monetatum & in vasa formatum, non differt specie. Sed licet accipere pretium pro vasis argenteis accommodatis. Ergo etiam licet accipere pretium pro mutuo argentei monetati. Usura ergo non est secundum se peccatum.

¶ 7 Præterea, Quilibet potest licite accipere rem, quam ei dominus rei voluntarie tradidit. Sed ille qui accipit mutuum voluntarie, tradit usuram. Ergo ille qui mutuatur, licite potest accipere.

SED contra est, quod dicitur Exodi 22. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor: nec usuris opprimes.

RESPONDEO dicendum, quod accipere usuram pro pecunia mutuata, est secundum se iniustum, quia venditur id quod non est: per quod manifeste inæqualitas constituitur, quæ iustitiæ contrariatur. Ad cuius evidentiam sciendum est, quod quedam res sunt, quarum usus est ipsarum rerum consumptio: sicut vinum consumimus, eo utendo ad potum; & triticum consumimus, eo utendo ad cibum. Unde in talibus non debet seorsum computari usus rei à re ipsa, sed cuicumque conceditur usus, ex hoc ipso conceditur res: & propter hoc in talibus, per mutuum, transfertur dominium. Si quis ergo seorsum vellet vendere vinum, & vellet seorsum vendere usum vini, venderet eandem rem bis, vel venderet id quod non est. Unde manifeste per iniustitiam peccaret. Et simili ratione iniustitiam

tiam committit qui mutuat vinum, aut triticum, petens sibi duas recompensationes: vnam quidem restitutionem æqualis rei, aliam verò pretium vsus, quod vsura dicitur. Quædam verò sunt, quorum vsus non est ipsa rei consumptio: sicut vsus domus est inhabitatio, non autem dissipatio. Et ideo in talibus seorsum potest vtrumque concedi: puta cum aliquis tradit alteri dominium domus, reseruato sibi vsu ad aliquod tempus: vel e conuerso, cum quis concedit alicui vsum domus, reseruato sibi eius dominio. Et propter hoc licitè potest homo accipere pretium pro vsu domus, & præter hoc petere domum accommodatam: sicut patet in conductione, & locatione domus. Pecunia autem secundum Philosophum in * quinto Ethicorum, & in 1. Politicorum, principaliter est inuenta ad commutationes faciendas. Et ita proprius & principalis pecuniæ vsus, est ipsius consumptio, siue distractio, secundum quod in commutationes expenditur. Et propter hoc secundum se est illicitum pro vsu pecuniæ mutuatæ accipere pretium, quod dicitur vsura. Et sicut alia iniuste acquisita tenetur homo restituere, ita restituere tenetur pecuniam, quam per vsuram accepit.

Ad primum ergo dicendum, quod vsura ibi metaphorice accipitur pro superexcrefcentia bonorum spiritualium, quam exigit Deus, volens vt in bonis acceptis ab eo, semper proficiamus: quod est ad utilitatem nostram, non eius.

Ad secundum dicendum, quod Iudæis prohibitum fuit accipere vsuram à fratribus suis, scilicet Iudæis: per quod datur intelligi, qd accipere vsuram à quocumque homine, est simpliciter malum. Debemus enim omnem hominem habere quasi proximum, & vt fratrem, præcipue in statu Euangelij, ad quod omnes vocantur. Vnde in Psal. 14 absolucè dicitur, Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram. Et Ezech. 18. Qui vsuram non accepit, quod autem ab extraneis

*l. 5. Ethic.
c. 5. & 1.
Poli c. 6.
& 7. l. 5.*

traneis vsuram acciperent, non fuit eis concessum, quasi licitum, sed permiffum ad maius malum vitandum: ne fcilicet à Iudeis Deum colentibus vsuras acciperent propter auaritiã, cui dediti erant, vt habetur Ifa. 56. Quod autem in præmium promittitur, Fcenerabis gentibus multis, &c. fcenus ibi largè accipitur pro mutuo, ficur & Ecclesiast. 29. dicitur, Multi non caufa nequitie non fcenerati sunt, id est, non mutuauerunt. Promittitur ergo in præmium Iudæis abundantia diuitiarum: ex qua contingit quòd alijs mutuare poffint.

Ad tertium dicendum, quòd leges humane dimittunt aliqua peccata impunita, propter conditiones hominum imperfectorum, in quibus multæ utilitates impedirentur, fi omnia peccata diftrictè prohiberentur pœnis adhibitis. Et ideo vsuras lex humana concessit, non quasi æstimans eas esse fecundã iusticiã, sed ne impedirentur utilitates multorum. Vnde in ipfo iure ciuili dicitur, quòd res quæ vfu confumuntur, neque ratione naturali, neque ciuili recipiunt vsumfructum, & quod Senatus non fecit eorum rerum vsumfructum: nec enim poterat. Sed quasi vsumfructum constituit, concedens, fcilicet vsuras. Et Philosoph. naturali ratione ductus dicit* in 1. Politic. quòd vsuraria acquisitio pecuniarum, est maxime præter naturam.

*1. 1 c 7. pa
non an-
te me. 1. 5*

Ad quartum dicendum, quòd dare mutuum, non semper tenetur homo: & ideo quantum ad hoc ponitur inter confilia. Sed quòd homo lucrum de mutuo non querat, hoc cadit sub ratione præcepti. Peccat tamen dici confilium per comparisonem ad dicta Pharifæorum, qui putabant vsuram aliquam esse licitam: ficur & dilectio inimicorum est confilium. Vel loquitur ibi non de spe vsurarij lucri, sed de spe, quæ ponitur in homine. Non enim debemus mutuum dare, vel quodcumque bonum facere propter spem hominis, sed propter spem Dei.

Ad quintum dicendum, quòd ille qui mutuare non

tene-

teneretur, recompensationem potest accipere eius, quod fecit, sed non amplius debet exigere. Recompensatur autem sibi secundum æqualitatem iustitiæ, si tantum ei reddatur, quantum mutuauit. Vnde si amplius exigat pro vsu fructu rei, quæ alium vsu non habet, nisi consumptionem substantiæ, exigat pretium eius quod non est: & ita est iniusta exactio.

Ad sextum dicendum, quod vsus principalis vasorum argenteorum, non est ipsa eorum consumptio. Et ideo vsus eorum potest vendi licitè, seruato dominio rei. Vsus autem principalis pecuniæ argenteæ est distractio pecuniæ in commutationes. Vnde non licet eius vsu vendere, cum hoc, quod aliquis velit eius restitutionem, quod mutuo dedit. Sciendū tamen quod secundarius vsus argenteorum vasorum posset esse commutatio: & talem vsu eorum non licet vendere. Et similiter potest esse aliquis secundarius vsus pecuniæ argenteæ, vtruta si quis concederet pecuniam signatam ad ostentationem, vel ad ponendum loco pignoris: & talem vsu pecuniæ licitè homo vendere potest.

Ad septimum dicendum, quod ille qui dat vsuram, non simpliciter voluntariè dat, sed cum quadam necessitate, in quantum indiget accipere pecuniam mutuo, quam ille qui habet, non vult sine vsura mutuare.

ARTIC. II.

Utrum liceat pro pecunia mutuata, aliquam aliam commoditatem expetere?

418

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod aliquis possit pro pecunia mutuata aliquam aliam commoditatem expetere. Vnusquisque enim licitè potest suæ indemnitati consulere. Sed quandoque damnum aliquis patitur ex hoc, quod pecuniam mutuauit. Ergo licitum est ei supra pecuniam mutuata aliquid aliud pro damno expetere vel etiam exigere.

Mal. 9. 13
4. 4. ad 10
Et opusc.
21. 9. 2. 68
4. Et opusc.
73. 6. 3. 68
7.

¶ 2 Præ-

*lib. 5. c. 5.
paulo a
prin. 1. 5*

¶ 2 Præterea, Vnusquisque tenetur ex quodam debito honestatis aliquid recompensare ei qui sibi gratiam fecit, vt dicitur in 5. * Ethicorum. Sed ille qui alicui in necessitate constituto pecuniam mutuatur, gratiam facit: vnde & gratiarum actio ei debetur. Ergo ille qui recipit, tenetur naturali debito aliquid recompensare. Sed non videtur esse illicitum obligare se ad aliquid, ad quod quis ex naturali iure tenetur. Ergo non videtur esse illicitum, si aliquis pecuniam alteri mutuans, in obligationem deducat aliquam recompensationem.

¶ 3 Præterea, Sicut est quoddam munus à manu, ita etiam est quoddam munus à lingua, & ab obsequio. Vnde dicit glos. Isai. 33. Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. Sed licet accipere seruitium vel etiam laudem ab eo, cui quis pecuniam mutuauit. Ergo pari ratione licet quodcumque aliud munus accipere.

¶ 4 Præterea, Eadem videtur esse comparatio dati ad datum, & mutuati ad mutuatum. Sed licet pecuniam accipere pro alia pecunia data. Ergo licet accipere recompensationem alterius mutui pro pecunia mutuata.

¶ 5 Præterea, Magis à se pecuniam alienat, qui eam mutuando dominium transfert, quam qui eam mercatori vel artificio committit. Sed licet lucrum accipere de pecunia commissa mercatori vel artificio. Ergo licet etiam lucrum accipere de pecunia mutuata.

¶ 6 Præterea, Pro pecunia mutuata potest homo pignus accipere, cuius vsus posset pretio aliquo vendi: sicut cum impignoratur ager vel domus, que inhabitatur. Ergo licet aliquod lucrum habere de pecunia mutuata.

¶ 7 Præterea, Contingit quandoque quod aliquis carius vendit res suas, ratione mutui, aut vilius emit quod est alterius, vel etiam pro dilatione pretium auget, vel pro acceleratione diminuit, in quibus omnibus videtur aliqua recompensatio fieri quasi pro mutuo

quo pecuniæ. Hoc autem non manifestè apparet illicitum. Ergo videtur licitum esse aliquod commodum de pecunia mutuata expectare, vel etiã exigere.

SED contra est, quod Ezech. 18. dicitur inter alia quæ ad virum iustum requiruntur, Si usuram, & superabundantiam non acceperit.

RESPONDEO dicendum, quòd secundum Philosophum in * 4. Ethic. Omne illud pro pecunia habetur, cuius pretium potest pecunia mensurari. Et ideo sicut si aliquis pro pecunia mutuata, vel quacunque alia re, quæ ex ipso usu consumitur, pecuniam accipit ex pacto tacito, vel expresso, peccat contra iustitiam, vt dictum * est: ita etiam quicumque ex pacto tacito, vel expresso quodcumque aliud acceperit, cuius pretium pecunia mensurari potest, simile peccatum incurrit. Si verò accipiat aliquid huiusmodi, non quasi exigens, nec quasi ex aliqua obligatione tacita, vel expressa, sed sicut gratuum donum, non peccat: quia etiam antequam pecuniam mutuasset, licitè poterat aliquid donum gratis accipere: nec peioris conditionis efficitur per hoc, quòd mutuauit. Recompensationem verò eorum, quæ pecunia non mensurantur, licet pro mutuo exigere, pura benevolentiam & amorem eius, qui mutuauit, vel aliquid huiusmodi.

* ca. 1. in prin. s. 5.

art. 1. 1. 1.

Ad primum ergo dicendum, quòd ille qui mutuū dat, potest absque peccato in pactum deducere cum eo, qui mutuū accipit, recompensationem damni, per quod subtrahitur sibi aliquid quod debet habere. Hoc enim non est vendere usum pecuniæ, sed damnum vitare. Et potest esse, quòd accipiens mutuū, maius damnum euitet, quàm dans incurrat. Unde accipiens mutuū cum sua vtilitate, damnum alterius recompenat. Recompensationem verò damni, quòd consideratur in hoc, quòd de pecuniâ non lucratur, non potest in pactum deducere: quia non debet vendere id quod nondum habet, & potest impediri multipliciter ab habendo.

Sec Sec. Vol. ij.

Q Ad

Ad secundum dicendum, quòd recompensatio alicuius beneficij dupliciter fieri potest. Vno quidem modo ex debito iustitiæ, ad quod aliquis ex certo pacto obligari potest: & hoc debitum attenditur secundum quantitatem beneficij, quod quis accepit. Et ideo ille qui accepit mutuum pecuniæ, vel cuiuscumque similis rei, cuius vsus est eius consumptio: non tenetur ad plus recompensandum, quàm mutuo accepit. Vnde contra iustitiam est, si ad plus reddendum obligetur. Alio modo tenetur aliquis ad recompensandum beneficium ex debito amicitiae: in quo magis consideratur affectus, ex quo aliquis beneficium contulit, quàm etiam quantitas eius quod fecit. Et tali debito non competit civilis obligatio, per quam inducitur quaedam necessitas, vt non spontanea recompensatio fiat.

Ad tertium dicendum, quòd si aliquis ex pecunia mutuata expectet, vel exigat, quasi per obligationem pacti taciti, vel expressi, recompensationem muneris ab obsequio, vel à lingua: perinde est ac si expectaret, vel exigeret munus a manu: quia verumque pecunia æstimari potest: vt patet in his, qui locant operas suas, quas manu vel lingua exercent. Si verò munus ab obsequio, vel à lingua non quasi ex obligatione rei exhibetur, sed ex beneuolentia, quæ sub æstimatione pecuniæ non cadit: licet hoc accipere, & exigere, & expectare.

Ad quartum dicendum, quòd pecunia non potest vendi pro pecunia ampliori, quàm sit quantitas pecuniæ mutuata, quæ restituenda est: nec ibi aliquid est exigendum aut expectandum, nisi beneuolentiæ affectus, qui sub æstimationem pecuniæ non cadit: ex quo potest procedere spontanea mutuatio. Repugnat autem ei obligatio ad mutuum faciendum in posterum: quia etiam talis obligatio pecunia æstimari posset. Et ideo licet simul mutuanti vnum, aliquid aliud mutuum recipere: non autem licet eum obligare ad mutuum in posterum faciendum.

Ad

Ad quintum dicendum, quod ille qui mutuatur pecuniam, transfert dominium pecunie in eum, cui mutuatur. Vnde ille, cui pecunia mutuatur, sub suo periculo tenet eam, & tenetur eam restituere integrè. Vnde non debet amplius exigere ille, qui mutuauit. Sed ille qui committit pecuniam suam, vel mercatori, vel artifice per modum societatis cuiusdam, non transfert dominium pecunie suæ in illum, sed remanet eius: ita quod cum periculo ipsius mercator de ea negotiatur, vel artifex operatur. & ided sic licitè potest partem lucri inde prouidentis expectare tamquam de re sua.

Ad sextum dicendum, quod si quis pro pecunia, sibi mutuata obliget rem aliquam, cuius usus pretio æstimari potest, debet usum illius rei ille qui mutuauit, computare in restitutionem eius quod mutuauit: alioquin si usum illius rei quasi gratis sibi superaddidit, idem est ac si pecuniam acciperet pro mutuo: quod est usurarium: nisi forte esset talis res, cuius usus sine pretio soleat concedi inter amicos, sicut patet de libro accommodato.

Ad septimum dicendum, quod si aliquis carius velit vendere res suas, quàm sit iustum pretium, ut de pecunia soluenda emptorem expectet, manifeste usura committitur: quia huiusmodi expectatio pretij soluendi habet rationem mutui. Vnde quicquid ultra iustum pretium pro huiusmodi expectatione exigitur, est quasi pretium mutui, quod pertinet ad rationem usuræ. Similiter etiam si quis emptor velit rem emere vilius, quàm sit iustum pretium, eo quod pecuniam ante soluit, quàm possit ei res tradi, est peccatum usuræ: quia etiam ista anticipatio solutionis pecunie habet mutui rationem, cuius quoddam pretium est, quod diminuitur de iusto pretio rei emptæ. Si verò aliquis de iusto pretio velit diminuerè, ut pecuniam prius habeat, non peccat peccato usuræ.

Q i A R

Ad

Utrum quicquid de pecunia usuraria quis lucratus fuerit, reddere teneatur?

419

*Quol. 3.
ar. 19. C.
op. 67.*

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod quicquid de pecunia usuraria aliquis lucratus fuerit reddere teneatur. Dicit enim Apollolus ad Rom. 11. Si radix sancta, & rami. Ergo eadem ratione si radix infecta, & rami. Sed radix fuit usuraria. Ergo quicquid ex ea acquisitum est, est usurarium. Ergo tenetur ad restitutionem illius.

*s. cum tu.
extra de
usuris.*

¶ 2 Præterea, Sicut dicitur extra, de usuris, in illa decretali, Cum tu, f. sicut asseris: Possessiones, quæ de usuris sunt comparatæ, debent vendi, & ipsarum pretia his à quibus sunt extorta, restitui. Ergo eadem ratione quicquid aliud ex pecunia usuraria acquiritur, debet restitui.

¶ 3 Præterea, Illud quod aliquis emit de pecunia usuraria, debetur sibi ratione pecuniæ, quam dedit. Non ergo habet maius ius in re quam acquisiuit, quam in pecunia quam dedit. Sed pecuniam usurariam tenebatur restituere. Ergo & illud quod ex ea acquirit, tenetur restituere.

SED contra, Quilibet potest licitè tenere id quod legitime acquisiuit. Sed id, quod acquiritur per pecuniam usurariam, interdum legitime acquiritur. Ergo licitè potest teneri.

*ar. 1. hu-
m. q.*

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum est *, res quædam sunt, quarum usus est ipsa earum rerum consumptio, quæ non habent usum fructuum secundum iura. Et idèd si talia fuerint per usuram extorta, puta denarij, triticum, vinum, aut aliquid huiusmodi, non tenetur homo ad restituendum, nisi id quod accepit: quia id, quod de tali re est acquisitum, non est fructus huiusmodi rei, sed humanæ industriæ: nisi forte per detentionem talis rei alter sit damnificatus amittendo aliquid de bonis suis: tunc enim tenetur ad recompensationem nocuenti. Quædam verò res sunt, quarum usus non est earum
con.

consumptio: & talia habent vsum fructum, sicut domus, & ager, & alia huiusmodi. Et ideo si quis domum alterius, vel agrum per vsuram extorsisset, non solum teneretur restituere domum, vel agrum, sed etiam fructus inde perceptos: quia sunt fructus rerum, quarum alius est dominus: & ideo ei debentur.

Ad primum ergo dicendum, quod radix non solum habet rationem materię sicut pecunia vsuraria, sed habet etiam aliquam rationem causę actiue, in quantum administrat nutrimentum. Et ideo non est simile.

Ad secundum dicendum, quod possessiones, quę de vsuris sunt comparatę, non sunt eorum, quorum sunt vsurę, sed illorum qui eas emerunt: sunt tamen obligatę illis a quibus fuerunt vsurę acceptę, sicut & alia bona vsurarij. Et ideo non precipitur, quod assignentur illę possessiones his, a quibus fuerunt acceptę vsurę: quia forte plus valent, quę vsurę, quas dederunt. Sed precipitur quod vendantur possessiones, & earum pretia restituantur, scilicet secundum quantitatem vsurę acceptę.

Ad tertium dicendum, quod illud quod acquiritur de pecunia vsuraria, debetur quidem acquirenti, non propter pecuniam vsurariam datam, sicut propter causam instrumentalem; sed propter suam industriam, sicut propter causam principalem. Et ideo plus iuris habet in re acquisita de pecunia vsuraria, quę in ipsa pecunia vsuraria.

ARTIC. IV.

Utrum liceat pecuniam accipere mutuo sub vsura?

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod non liceat pecuniam accipere mutuo sub vsura. Dicit enim Apostolus. Rom. 1. quod digni sunt mortem non solum qui faciunt peccata, sed etiam qui consentiunt facientibus. Sed ille qui accipit pecuniam mutuo sub vsuris, consentit vsurario in suo peccato, & prębet ei occasionem peccandi. Ergo etiã ipse peccat.

Q 3

¶ 2 Prę-

420

3. di. 37.
a. 6. ad 6
Et ma. 9.
13. ar. 4.
ad 17. &
19. & op.
21. q. 3. fi.
& opus.
73. c. 17.

¶ 2 Præterea, Pro nullo commo temporali debet aliquis alteri quamcumque occasionem præbere peccandi: hoc enim pertinet ad rationem scandali actiui, quod semper est peccatum, vt supra * dictum est. Sed ille qui petit mutuum ab vsurario, expresse dat ei occasionem peccandi. Ergo pro nullo commo temporali excusatur.

¶ 3 Præterea, Non minor videtur esse necessitas quandoque deponendi pecuniam suam apud vsurarium, quàm mutuum accipiendi ab ipso. Sed deponere pecuniam apud vsurarium, omnino videtur esse illicitum: sicut illicitum esset deponere gladium, apud furiosum, vel virginem committere luxurioso, seu cibum guloso. Ergo neque licitum est accipere mutuum ab vsurario.

SED contra, Ille qui iniuriam patitur, non peccat, secundum * Philosophum in 5. Ethic. Vnde iustitia non est media inter duo vitia, vt ibidem † dicitur. † l. 5. c. 5. Sed vsurarius peccat, in quantum facit iniustitiam, accipienti mutuum sub vsuris. Ergo ille qui accipit mutuum sub vsuris, non peccat.

RESPONDEO dicendum, quod inducere hominem ad peccatum nullo modo licet: vti tamen peccato alterius ad bonum, licitum est, quia & Deus vtitur omnibus peccatis ad aliquod bonum. Ex quolibet enim malo elicit aliquod bonum, vt dicitur in Bnchi. * Et idem † Aug. Publicoræ querenti, vtrum liceret vti iuramento eius, qui per falsos deos iurat, in quo manifestè peccat, eis diuinam reuerentiam, adhibens: respondet, quod qui vtitur fide illius, qui per falsos deos iurat, non ad malum, sed ad bonum, non peccato illius se sociat, quo per dæmonia iurauit, sed pacto eius bono, quo fidem seruauit: si tamen induceret eum ad iurandum per falsos deos, peccaret. Ita etiam in proposito dicendum est, quod nullo modo licet inducere aliquem ad mutuandum sub vsuris: licet tamen ab eo, qui hoc paratus est facere, & vsuras exerceat, mutuum accipere sub vsuris, propter

* c. 11. 2
me. 20. 5.
† l. 5. c. 5.
declinan
do ad fr.
80. 5.

* l. 11. 3
† Ep. 154
no longe
a pr. 5. 2.

pter aliquod bonum, quod est subuentio suæ necessitatis, vel alterius. Sicut etiam licet ei, qui incidit in latrones, manifestare bona quæ habet, quæ latrones peccant diripiendo, ad hoc quod non occidatur: exemplo decem virorum, qui dixerunt ad Ismael, Noli occidere nos, quia thesauros habemus in agro, vt dicitur Ierem. 41.

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui accipit pecuniam mutuo sub vsuris, non consentit in peccatum vsurarij, sed vitur eo, nec placet ei vsuratum acceptio, sed mutuatio, quæ est bona.

Ad secundum dicendum, quod ille qui accipit pecuniam mutuo sub vsuris, non dat occasionem vsurario vsuras accipiendi, sed mutuandi. Ipse autem vsurarius sumit occasionem peccandi ex malitia cordis sui: vnde scandalum passiuum ex parte sua est, non autem actiuum ex parte petentis mutuum. Nec tamen propter huiusmodi scandalum passiuum debet alius à mutuo petendo desistere, si indigeat: quia huiusmodi passiuum scandalum non prouenit ex infirmitate, vel ignorantia, sed ex malitia.

Ad tertium dicendum, quod si quis committeret pecuniam suam vsurario non habenti aliàs vnde vsuras exerceret; vel hac intentione committeret, vt inde copiosius per vsuram lucraretur: daret materiam peccandi: vnde & ipse esset particeps culpæ. Si autem aliquis vsurario aliàs habenti vnde vsuras exercet, pecuniam suam committat, vt tutius seruetur: non peccat, sed vitur homine peccatore ad bonum.

QVÆST. LXXIX.

De integralibus iustitiæ partibus, in quatuor articulos diuisa.

DEinde considerandum est de partibus quasi integralibus iustitiæ, quæ sunt bonum facere, & à malo declinare: & de vitijs oppositis.

¶ Circa quod quærentur quatuor.

¶ Primo, vtum duo prædicta, sint partes iustitiæ?

Q 4 ¶ Se-